

เทศน์เช้า วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สิ่งนี้มันประเสริฐขนาดไหน เพียงแต่คนไม่เห็นค่าของมัน ถ้าเห็นค่าของความประเสริฐอย่างนี้ การกระทำของเราเนี่ยมันยอมอดยอมทนนะ

ทำไมเวลาเราอดอาหารกัน การอดข้าวเนี่ยไม่หิวเป็นไปไม่ได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้หรอก การอดอาหารเนี่ยมันเป็นเรื่องที่ว่ามันท้องโซะ มันต้องหิว แต่เรามีเป้าหมายว่าเราทำเพื่ออะไร เห็นไหม ถ้าเรามีเป้าหมายแบบเราทำสิ่งใดก็ได้

เวลาว่าผู้ที่ภาวนานี้ ใจต้องใจเพชร ถ้าไม่ใจเพชร เห็นไหม มันไปมันระยะทางไง ระยะทาง พิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน การประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี กาลว่า ๗ ปีเนี่ยถ้าเราทำสม่ำเสมอ

เราบอก ๗ ปีเนี่ย เราบวชมา ๒๐ พรรษาแล้ว เกิน ๗ ปีอีกทำไมเราจะภาวนาไม่ได้ล่ะ? เอ้า..ก็มันไม่ต่อเนื่อง ภาวนาแล้วขาดๆ ตกๆ หล่นๆ เห็นไหม มันเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ถ้าเราพยายามของเราขึ้นไป สิ่งนี้ที่ว่าใจเพชรเพชรตรงนี้ไง ใจเพชรตรงทำต่อเนื่อง

การทำต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ทำต่อเนื่องไป มันเหมือนไม้ขาดตอน อย่างเช่น ชีวิตเราเราขาดออกซิเจนนี้สมองตายนะ ชีวิตเราจะไม่มีเลย เห็นไหม การต้องการออกซิเจนเข้าไปฟอกเลือด ต้องไปต่างๆ มันจะขาดตอนไม่ได้เลย ขาดตอนชีวิตนี้จะสิ้นไป ต้นไม้ก็เหมือนกัน ต้นไม้เนี่ยตั้งแต่ปลูกขึ้นไป ถ้าทิ้งช่วงมันก็ตาย ตายแล้วมันจะฟื้นอีกไหม เราก็ต้องมาพยายามบำรุงรักษามัน

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติมันก็เหมือนการดำรงชีวิต สิ่งที่ดำรงชีวิตแล้วขาดช่วงไป ขาดตอนไป แต่การปฏิบัติ เห็นใหม่ สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา ชรามันมีการเริ่มต้น เริ่มต้นสภาวะเริ่มต้น เริ่มต้นได้บ่อยๆ ครั้ง บ่อยครั้งเข้า เห็นใหม่

“อนัตตา” ฟังอนัตตาสี สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา สมาธิก็เป็นอนัตตา สภาวธรรมก็เป็นอนัตตา มัน เป็นอนัตตาในตัวมันเองไง ความร้อนนี้มันคลายตัว เห็นใหม่ ความร้อนมันก็หมดไป นี่ก็เหมือนกัน ความเพียรมันเกิดขึ้นมา มันก็คลายไป แต่จิตมันไม่อนัตตาสี จิตมันมีอยู่ ความที่มีอยู่ของจิต มันเป็นผู้ รับรู้สิ่งนี้ สิ่งที่รับรู้ เห็นใหม่ มันเป็นที่รับรู้ ความที่สิ่งรับรู้แล้วไปชำระมันสะอาดขึ้นมา มันก็มีอยู่

นิพพานมีอยู่ เห็นใหม่ นี่ว่าสุญญตา สุญจากกิเลสต่างหาก สุญจากกิเลสแต่ใจไม่สุญหรือก ใจ มันมีสภาวะแบบนั้น แต่ถ้ายังไม่สุญนะ ถ้ายังไม่สุญญตานะ ถ้ายังไม่สุญจากกิเลส กิเลสทั้งตัวเลย มัน เป็นอัตตา มันเป็นความยึดมั่นถือมั่น มันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด

แต่ถ้าทำให้สะอาดแล้ว สุญญตา สุญไปจากกิเลส แต่จิตนั้นมันมีอยู่ เห็นใหม่ ความมีอยู่ สิ่งนี้ คงที่สิ่งที่มีอยู่ เวลาสภาวะธรรมที่มันเกิดดับเกิดดับเกิดจากใจนี้ เราพยายามค้นคว้าของเรา พยายาม สะสมของเรา ตันไม้ เห็นใหม่ หน่ออ่อนมันแทงยอดขึ้นมา แล้วเราก็ดีใจกับมัน หน่ออ่อนนะ ไปดีใจ กับหน่ออ่อนนั้นนะ เราไม่รดน้ำพรวนดินไง

เวลาจิตมันสงบขึ้นมา เราก็ไปลืมกับตั้งสมาธิใจ เราก็ไปลืมกับการนั่งสมาธิภาวนาใจ นี่เราไม่ ไปรดน้ำพรวนดิน หน่ออ่อนมันออกมาจากราดน้ำพรวนดินนะ มันแตกยอดออกมาเพราะว่าเรารดน้ำ พรวนดินมัน

นี่ก็เหมือนกัน ความสงบของใจมันเกิดจากอะไร? ความสงบของใจมันลอยมาจากฟ้าหรือ? ความสงบของใจมันมาจากเราควบคุมสติใจ เราเห็นโทษของมันไง เห็นใหม่ ความคิดที่เป็นโทษ สิ่งใด ที่เป็นโทษเราต้องหลีกเลี่ยง ครูบาอาจารย์ท่านสอน เห็นใหม่ “อยาก...ก็ไม่ทำ” ถ้าทำไปแล้วมันต้อง ให้ผลแน่นอน

นี่การกระทำเกิดขึ้นมาแล้ว กรรมนี้กรรมดี-กรรมชั่ว เห็นไหม เวลาความปรารถนาของใจ ใจมันปรารถนา มันต้องการของมัน เราก็สนองมัน สนองมันเสร็จแล้ว มันได้สนองตอบไปแล้วผลคือใคร ผลก็ไอ้จิตที่ไม่เคยตายนี้มันรับ เพราะมันเกิดที่นี่ เห็นไหม ใครเป็นเจ้าของพลังงาน ใครเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงนี้เที่ยวไปกินพืชไร้ของใคร เขาจับเจ้าของนะ สัตว์เลี้ยงมันไม่รู้เรื่องของมัน มันหิวมันก็กินของมัน

นี่ก็เหมือนกัน อาการของใจกับใจ ใจเป็นเจ้าของอาการ เพราะใจนี้เป็นหลักการ เห็นไหม เป็นหลักแล้วอาการคือเกิดจากใจ แล้วอาการนี้มันเกิดขึ้นมา กิเลสมันก็เกิดจากอาการนะ เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยาะเย้ยมารนะ เยาะเย้ยมารนี้มันละเอียดมาก

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เดียวนี้เราเห็นเจ้าแล้ว เจ้าจะเกิดอีกไม่ได้เลย”

เกิดจากความดำริ ความดำริ ความคิด เห็นไหม เวลาเราจะคิด เราต้องมีดำริ ดำริที่นี้ มารมันเกิดตรงนั้น ถ้ามารมันเกิดจากความคิด เวลาเกิดดับ เวลาความคิดเกิด มารมันก็เกิดตาม เวลาเกิดตามมันก็เป็นไปสภาวะเป็นไป เห็นไหม แต่ถ้าปัญญามันถึง ปัญญามันใคร่ครวญออกมาแล้ว พอมันสูญญตามันสะอาด

สิ่งนี้เป็นหางจิ้งจก หางจิ้งจกหมายถึงว่าหางจิ้งจกมันขาด เห็นไหม หางจิ้งจกมันขาดจากจิ้งจกไป มันคืนของมันประสามัน เห็นไหม นี่มารเกิดไม่ได้แบบนี้ไง เพราะหางจิ้งจกมันขาดจากตัวจิ้งจกไป มันสืบต่อกันไม่ได้ พอมันสืบต่อกันไม่ได้ แล้วมันคืนได้อย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน ภาธา หเว ปญจกฺขนฺธา ชันฺธฺ ความคิด ความคิดว่าเป็นอาการเกิดดับเกิดดับนี้ อาการของใจไม่ใช่ใจ เห็นไหม นี่ชันฺธฺ ๕ สิ่งทีชันฺธฺ ๕ สิ่งที่เป็นความคิด เวลาเป็นอนุภาติเสสนิพพานมันไม่มีตรงนี้ไง เพราะมันขาดตั้งแต่ตอนกิเลสขาด

อย่างเช่น เราพิจารณากาย เวลามันปล่อยสักกายทิฏฐิ เห็นไหม สิ่งนี้มันขาดออกไป แต่ความขาด ความคิดมันก็ยังมิอยู่ สิ่งที่มีอยู่มันขาดมิ เห็นไหม ขาดมิอย่างนี้เพราะยังมีกิเลสอยู่จากภายใน แต่

ถ้ามันลื่นจากกิเลส นี่หางจิ้งจกมันขาด คือขั้นตอนนี้มันเป็นภาวะ มันเป็นความเห็นของมัน แต่มันไม่สืบทอด องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเยี่ยมารได้ไง อ้อ..มันเกิดอย่างนี้เอง

สิ่งที่ว่ามันสอดแทรกเข้ามาจากความรู้สึกรู้สึกของเรา มันเป็นกิเลส มันพ่วงไปอย่างนี้เอง มันพ่วงนะ มันพ่วงกับความเกิดดับ กิเลสมันพ่วงอันนี้ไป แล้วเราชำระอันนี้ออกไปแล้ว มันจะพ่วงไปได้ไหม? มันถึงเป็นขั้นที่สะอาดใจ พระอรหันต์มีความคิดที่สะอาด ความคิดที่ดีเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งหมดเลย เพราะอะไร เพราะมันไม่มีตัณหาความทะยานอยาก มันไม่มีความต้องการ ไม่มีสิ่งใดๆ ไปเจือปนอันนั้น สิ่งนี้เกิดขึ้นมาจากไหนล่ะ?

ของมันมีอยู่ทั้งนั้นแหละ แล้วเราจะรักษาอย่างไร ถ้าเรารักษา เราแก้ไขของเราขึ้นมา ถ้าเราแก้ไขขึ้นมา ความสุขอันนี้มันเกิดขึ้นมา นี่ธรรมชาติประเสริฐอย่างนี้ ถ้ามันประเสริฐอย่างนี้ เรามีเป้าหมายอย่างนี้ ความเพียรเรามันก็เข้มแข็งขึ้นมา ความเพียรนะ ถ้าความเพียรชอบ แล้วความเพียรไม่ชอบล่ะ

คุณเด็กมันเล่นกันนี้ มันความเพียรชอบไหม มันสนุกสนานของมันนะ แต่ไม่เป็นประโยชน์สาระกับครอบครัวนั้น เพราะเด็กมันเล่นของมันใช่ไหม? แต่เป็นสาระกับเด็กคนนั้น เพราะเด็กคนนั้นมันจะสร้างเขาวนัปัญญาของมันไง มันมีการละเล่นของมัน มันมีความเห็นของมัน เป็นเขาวนัปัญญาของมัน แต่ในครอบครัวเราได้อะไรขึ้นมา?

นี่ก็เหมือนกัน ความเพียรไม่ชอบ เห็นใหม่ ไม่ชอบของใคร ของธรรม ของใคร แต่ถ้าเป็นการกระทำ นี่ความเพียรไม่ชอบ มันก็ได้ความเห็นกับใจดวงนั้น ถ้าได้ความเห็นกับใจดวงนั้นนะ แล้วเป็นกิเลสตัณหา มันยึดด้วย เห็นใหม่ สิ่งที่เห็นทั้งหมดนะเห็นจริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริง มันเห็นแล้วมันยึด พอมันยึดมันก็เป็นกิเลส พอมันยึดมันก็ไม่ก้าวเดิน

เหมือนสวะ สวะลอยไปในแม่น้ำ เห็นใหม่ มันไปติดกอไผ่ ไปติดอะไรนี่ มันไปได้ไหม มันไปไม่ได้ มันติดอยู่นั้นแหละ แต่ถ้ามันปลดจากสิ่งที่มันติดไปนะ ถ้าไม่ติด น้ำไม่แห้งนะ เศษสวะนั้นมันจะลอยออกทะเลแน่นอน มันต้องลอยออกทะเลไป

การประพฤติปฏิบัติเข้าแล้วความเพียรชอบ การกระทำของเราความเพียรชอบ เราทำของเรา มันต้องมีเหตุมีผล มันต้องถึงที่สุดให้ได้ เห็นใหม่ ความเพียรมันเกิดอย่างนี้ แล้วเรามีสังขะ จะทำอะไร ต้องมีตั้งสังขะ สังขะกับเรา เห็นใหม่ เรื่องของคนอื่นเขาเรื่องของเขา

ครูบาอาจารย์ท่านบอก สมัยอยู่บ้านหนองผือ เห็นใหม่ ก่อนเข้าพรรษานี้ถือธุดงค์กวัดเกือบทั้ง วัดเลย แล้วพอไปๆ นะ พอมันไปเห็นไง เวลาเราบิณฑบาตมา ได้ข้าวเปล่าๆ มา แล้วมีภักตามมา มา ถวายหลวงปู่มัน เห็นใหม่ นี่มันก็อยาก มันก็เป็นไป ล้มเลิกไปก็มี นี่มันไม่มีสังขะไง

พอไม่มีสังขะ เราไม่มีสังขะกับตัวเราเองนะ ใอันมันเป็นเรื่องของรส ลิ่นได้รับรส เห็นใหม่ แต่คุณธรรมคือว่าสังขะของเรา ถ้าเราขยับยั้งได้มันจะภูมิใจนะ ถ้าเราภูมิใจตัวเอง เราภูมิใจคือเรากิน ธรรม เรากินธรรมเราชนะกิเลส เห็นใหม่ พออันนั้นผ่านไป แค่อ้อมมันผ่านไปมันก็จบแล้ว

แต่ถ้าเรายอมจำนนกับกิเลส เห็นใหม่ เราจะเสียใจนะ เราทำแล้วเราทำไม่ได้ เราทำอย่างนั้น แล้วเราก็อำไม่ได้ เราจะน้อยเนื้อต่ำใจ เห็นใหม่ แต่ถ้าเราผ่านสิ่งนั้นไป พอผ่านสิ่งนั้นไป เรามีสังขะ เราไม่เอา เราถือธุดงค์ของเรา เห็นใหม่ มันจะภูมิใจนะ ภูมิใจว่าเราชนะกิเลสไปเรื่อยๆ ชนะกิเลส ไปเรื่อยๆ

ถ้าการชนะกิเลสไปเรื่อยๆ นี่กำลังใจ เหมือนคันไม้เลย มันงอกงาม มันเติบโตขึ้นมา วุฒิภาวะ ใจมันเติบโตขึ้นมา ต้นไม้มันเติบโตแล้วมันเติบโต เว้นแต่มันตายมันถึงจะแห้งไป แต่ไอ้การเติบโต ของใจมันเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ มันเป็นอนัตตา มันเป็นอนิจจัง มันเติบโตเดี๋ยวมันก็อ่อนแอ เดี่ยวมันก็ ล้มลุกคลุกคลาน

นี่มันถึงต้องทำบ่อยครั้งเข้า ชำนาญในวสี แม้แต่การทำสมาธิยังต้องชำนาญในวสี เห็นใหม่ เรา กำหนด ใช้..เราทำอยู่นะ เราไม่ต้องกำหนดพุทโธหรือ กำหนดครูนี่มันเข้าเลยๆ เราก็อำได้ เริ่มต้นต้อง กำหนดพุทโธก่อน แต่ผู้ที่ชำนาญนะทำได้อำแต่ผู้ที่ยังไม่ชำนาญต้องอาศัยสิ่งนี้ไปก่อน ต้องชำนาญในวสี ชำนาญในวสีนะ นี่กำหนดครู กำหนดครู หลังผู้รู้ก็คือสมาธิ กำหนดครูถอยเข้ามาเลย นั่นนะมันเข้าสมาธิ หมดละ

แต่ถ้ามันไม่เป็นนะ มันกำหนดรู้มันก็รู้ ออก ไม่รู้เข้าหรือออก มันรู้ ออก ถ้ารู้ ออกนี่มันเป็นธรรมชาติของสสาร ธรรมชาติของพลังงาน มันต้องรู้ ออก นี่ส่งออกหมด รู้เข้าไม่มี แต่ถ้าผู้ที่ชำนาญ เห็นไหม ชำนาญในวิธี มันกำหนดรู้เข้าเพราะอะไร เพราะมันเห็นผลไง เห็นผลว่าถ้าจิตสงบจะเป็นสภาวะแบบนี้ มันจะมีความสุขอย่างนี้ มันกำหนดมีสติเข้ามา มันก็กำหนดเข้า

ถ้ากำหนดเข้า เข้าไปหาใคร คุณหาของจิต คุณหาคือใจเราไง ความสงบมันขึ้นอยู่กับอยู่ในนะ ถ้ามันสงบอย่างนี้ ความสุขที่เกิดขึ้นอื่นนอกจากความสงบไม่มี โลกของโลกละมันเกิดอามิส มันเกิดการเสพ มันเกิดการได้สัมผัส มันถึงว่ามีความสุข

แต่ถ้าเป็นสมาธินะ มันสุขในตัวมันเอง มันอึดเต็มในตัวมันเอง เห็นไหม ชั้นของสมาธิมันก็พออยู่พอกินแล้วนะ แล้วออกวิปัสสนา ต้องมีวิปัสสนา ถ้าไม่มีวิปัสสนามันแก๊กิเลสไม่ได้ สมาธิแก๊กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิก็ไม่เห็นกิเลส ถ้ามีสมาธิ เห็นไหม

หลวงตาบอกว่า “สมาธิจับ แล้วเอาปัญญาฟัน” ถ้าไม่มีสมาธิ จะไปจับกิเลสตรงไหน? ถ้าไม่มีเรา ไม่มีเจ้าของ ไม่มีผู้กระทำ มันจะไปจับกิเลสตรงไหน? มันจะรู้ว่าตัวมันเองมันถูกมันผิดได้อย่างไร? มันจะไม่รู้ตัวมันเองว่ามันถูกมันผิดเลย มันปล่อยๆ เข้ามา มันปล่อยมัน โดยสามัญสำนึกใจไหม?

เราคิดที่จะไปไหนแล้วเราไม่ไป เราก็นี่เราดีแล้ว เป็นคนดีแล้ว เห็นไหม เราไม่ไปๆ ไม่ไปเพราะเหตุใด ใครเป็นคนไม่ไป แล้วไม่ไปเขาแล้วได้ผลประโยชน์อะไร เห็นไหม แล้วตัวไหนที่ตัวมันไม่ไป

ปัญญามันจะเกิดเข้ามาจากภายในอีกชั้นหนึ่ง แล้วปัญญานี้เป็นตัวตัด เห็นไหม สมาธิเป็นตัวจับ จับเห็นไหม เราเกี่ยวข้าว มือจับ เอาเกี่ยวเกี่ยว นี่ก็เหมือนกัน สติจับ สมาธิจับไว้ แล้วเอาปัญญาเข้าไป ใคร่ครวญมัน ใคร่ครวญสภาวะแบบนี้ ถ้าอย่างนี้แล้วมันขาด ขาดอย่างนี้มันเป็นอกุศลปฏิจจสมุทเพ ฐมา อนตฺตา มันเป็นสภาวะธรรม ขาดมี ขาดอันนี้คงที่ใจ จิตคงที่แล้วมันเจริญเติบโตขึ้นไปเรื่อยๆ ใจ จิตเราเจริญเติบโตไปเรื่อยๆ แล้วมันจะมองไป เหมือนเรามองเด็กๆ เลย เด็กๆ นี่มันเล่นขายของ มันเล่นกัน มันมีประโยชน์อะไรกับมัน

นี่ก็เหมือนกัน ในการทำความเพียรนะ มันเป็นสมมุติ นี่ทำความเพียรอย่างนั้นแล้วได้อะไรขึ้นมา นี่ได้ผลอันนี้ขึ้นมาไง ได้ผลของใจนี้ขึ้นมา ความเพียรนั้นก็ทำให้ถูกต้องนะ ความเพียรนะ ครูบาอาจารย์จะเข้าไป

ความเพียร สรรพสิ่ง เคนธธุรงค์ สิ่งต่างๆ ห่าอะไร? ห่าอะไร? ห่าใจทั้งนั้นนะ แล้วถ้าการกระทำอยู่นั้น เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านพูด “ขณะที่เราเคร่งครัดนะถูก แต่ถ้าพอเราผ่านอันนั้นไป อันนั้นก็บ้ำอันหนึ่ง”

เพราะไปกอดหลักไว้ไง เช่น เรามากับรด แล้วเราไม่ทิ้งรด เราไม่ขึ้นมาบนศาลานี้ เรานั่งในรถจะเป็นไปได้ไหม? นี่มันไปยึดสิ่งนั้นไม่ได้ ถ้าถึงที่สุดแล้ว แต่ขณะก้าวเดินถูกต้องนะ ปล่อยไม่ได้! ปล่อยไม่ได้! ต้องยึดก่อน ยึดอะไรก็ได้

ในสภาวะธรรม เห็นไหม อย่าให้ยึดตัวบุคคล ให้ยึดธรรมะ แล้วธรรมะนี่มันเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตใจ เราก็ไปตีความ เอากิเลสเราไปยึดธรรมะ กิเลสเราก็ไปย่ำธรรมะกับกิเลสเป็นอันเดียวกัน

แต่ถ้าธรรมะอยู่ในครูบาอาจารย์ของเรา อย่างเช่น หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ใจเป็นธรรมนี่ต้องยึด! เพราะ! เพราะใจดวงนั้นเป็นธรรม นี่ยึดบุคคล ยึดครูบาอาจารย์ที่ขึ้นมา เห็นไหม นี่โค่นำฝูง โค้ดที่คือนำฝูง นำให้พวกเรานี้ขึ้นฝั่งให้ได้ ไม่ไปวังน้ำวน ไม่เอาชีวิตนี้ไปสูญเปล่า เห็นไหม ต้องยึดครูบาอาจารย์ที่มีหลักมีเกณฑ์ มีหลักมีเกณฑ์นะ มีหลักมีเกณฑ์ตรงไหน?

ถ้าเราทำสมาธิได้ เราเอาสมาธิไปถามท่าน ท่านตอบผิดแสดงว่าไม่เราผิดก็ท่านผิด ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมารอบสองรอบนี้ เราไปถามท่าน ถ้าท่านตอบผิดนะเป็นไปไม่ได้หรอก เพราะอะไร เพราะเอาประสบการณ์ของเรานี้ถาม เอาประสบการณ์ของเรานี้ตรวจสอบ เอาความเป็นจริงเราตรวจสอบ ตรวจสอบด้วยแล้วเปิดในพระไตรปิฎก นี่เป็นไปไม่ได้ไหม? เป็นไปไม่ได้ไหม?

นี่ตรวจสอบได้ ของอย่างนี้ตรวจสอบได้หมดหรอก ความลับไม่มีในโลกหรอก โลกวันนี้ได้แต่วันหน้าโกหกไม่ได้หรอก โลกไม่ได้ ต้องรู้เข้าสักวันหนึ่ง เห็นไหม แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มันจะ

เป็นความจริงตลอดไป ลัทธิจะเป็นลัทธิจะ ลัทธิจะเป็นอันเดียวกัน หัวใจเป็นสิ่งที่สัมผัสสิ่งนี้ แล้วหัวใจจะ
เป็นเครื่องการันตีกับเรา

นี่สันตนิภฏฐิโก ความเป็นไปของภาคปฏิบัตินะ ความเป็นไปของสุข สุขในหัวใจนะ เรื่องของ
โลกนะ แค่ว่าปัจจัย คำว่าปัจจัยเครื่องอาศัย โลกนี้เราเกิดมาอาศัยกัน อาศัยกันเพื่อค้นคว้า ถ้าโลกเขาหาแต่
เรื่องของโลก เขาก็ได้สมบัติของโลก แล้วเขาก็ต้องทุกข์ไปกับกองเงินกองทองอันนั้น

แต่ถ้าเราหาธรรมนะ อาศัยเราก็หาอยู่หากินพออาศัยไป แต่พยายามรักษาใจ แล้วเอาใจพ้นจาก
แรงดึงดูดของกิเลส เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยาะเย้ยมาร มารอยู่ที่ใจ อยู่ที่คำริ อยู่
ที่ตั้งต้นของความคิด ไม่ได้อยู่ข้างนอกเลย ไม่ได้อยู่ที่ไหนเลย อยู่ฐิติจิต อยู่กลางหัวอกเรา อยู่ในหัวใจ
ของเรา โทษของเราอยู่ที่นี้ ถ้าเราถอนสรจากหัวใจของเราออกหมดแล้วจะเป็นความสุขอย่างยิ่ง เอวัง